

ZAVRŠNA IZJAVA

»I religije moraju naučiti poštivati pravila demokracije koja vrijede u europskim građanskim demokracijama.« »Pred Europom koja se ujedinjuje, paradoksalno je i skandalozno ustanoviti da se kršćanske Crkve ne slažu ni u pogledu ciljeva ni u pogledu načina svoga odgojnog služenja u javnom i laičkom području škole.« »Proučavanje triju velikih monoteističkih tradicija – židovstva, kršćanstva, islama – sve se više nameće kao jasna zadaća škole u javnom obrazovanju svakog europskog građanina.« »Prije razmišljanja o novim programima religiozne kulture, valja početi formirati nove nastavnike, i to ne bez neophodnog doprinosa državnih sveučilišta u predmetima religijskih znanosti.« To su neke od tvrdnji koje su se čule u programom ispunjenim danima XI. europskog foruma za školsko proučavanje religije, koji je održan u Villi Belvedere u Cariniju kraj Palerma od 14. do 17. travnja 2004.

Pedesetak stručnjaka (pravnik za školsko pravo, filozofa i pedagogičara religije, obrazovatelja školskih nastavnika religije), koji su došli iz petnaestak zemalja, usredotočili su se na problem kompetencije države i kršćanskih Crkvi na području religiozne pouke u javnim europskim školama, imajući na umu i skorajšnje širenje Europske unije na deset novih zemalja. S jedne se strane uočava potreba odgoja za vrijednosti »novog europskog građanstva« u društvu obilježenom visokim standardima življene laičnosti i mnogoobličnim etičkim i religijskim pluralizmom; s druge strane raste nemoć kršćanskih vjeroispovijesti da u javnom prostoru škole održavaju prikladno kritičko poučavanje o vlastitoj tra-

diciji koje neće ni ograničavati pravo na religioznu pouku svih građana niti biti diskriminirajuće s obzirom na razne i zakonite vjeroispovijedne pripadnosti. Osim toga, za veći dio europskih odgojnih sustava čini se neizbježnim složeni, kontekstualni, a ne instrumentalni pristup trima velikim abrahamovskim monoteističkim tradicijama promatranima u njihovoj asimetričnoj i nepovratnoj specifičnosti, koje danas mogu načiniti školsku pedagošku razradu koja će istovremeno poštivati i ravnopravnost vjerskih prava svake tradicije i opća pravila demokratskog suživota.

Iz rasprave predavača i okupljenih sudionika proizašli su neki važni zahtjevi koji su danas više nego jučer dužnost kolektivnih subjekata školskoga odgoja:

- *Roditelji* moraju moći ostvariti svoje pravo – koje već priznaju razni nacionalni ustavi kao i aktualni prednacrt europskog ustava – na »školsku pouku u skladu s vlastitim religioznim, kulturalnim i pedagoškim uvjerenjima«.

- *Država* mora jamčiti uvjete da svaki građanin – koji se prepoznaje u jednoj ili se ne prepoznaje ni u jednoj religioznoj tradiciji – može u školi primiti odgovarajuću kulturalnu ponudu kako bi se kritički dovoljno kompetentno suočio s religijskim problemima.

- *Kršćanske Crkve* i druge vjerske organizacije koje djeluju na europskom tlu imaju pravo raspravljati o uvjetima suradnje s nacionalnim i mjesnim odgojnim sustavima kako bi mogle ponuditi svoj odgojni prijedlog, i konfesionalno usmjeren, koji će ipak poštivati laičku, pluralističku i demokratsku narav javne škole.

• *Javna škola*, sa svoje strane, mora moći u kurikularnim terminima »religiozne kulture i kompetencije« izraditi ono što osobe i zajednice žive s obzirom na vjerovanje i religiozno doživljavanje. Zadaća javne škole nije samo u tome da objektivno opisuje i proučava religioznu pojavu kao takvu, nego i u tome da postane »radionica odgoja za mir, pri čemu sučeljava međusobno različite, a zbog toga i potencijalno proturječne simboličko-religiozne svjetove«.

U formalnom dijelu na skupu je, prema statutu, izabran novi tajnik, g. prof.

Johann Hisch, ravnatelj Višeg instituta za religijsku pedagogiju u Beču, gradu koji je izabran za mjesto održavanja Forumu 2006. Na skupu je predložen i niz tema, između kojih će upravni odbor izabrati i odrediti onu koja će biti predmet proučavanja na Forumu 2006. Prihvaćen je i poziv predsjednika Međueuropske komisije za Crkvu i školu (*Intereuropean Commission on Church and School – ICCS*), prof. Petera Schreineru, da se ubuduće ojačaju odnosi obostrane suradnje između Forumu i ICCS-a te drugih europskih tijela koja djeluju na području religioznog odgoja.

